

פתרון הבחינה

אזרחות

קיץ תשע"ט, 2019, שאלון: 34282

מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מבין השאלות 1-3.

שאלה מספר 1

הצג: **מליאה:** המליאה היא הגוף המרכזי בו נעשית עבודת הכנסת ובו מתקבלות מרבית ההחלטות. חברים בגוף זה כל 120 חברי הכנסת. דיוני המליאה מתקיימים באולם המליאה וההחלטות מתקבלות ברוב קולות של חברי הכנסת הנוכחים בדיון (למעט סוגיות בהן נדרש בחוק רוב מיוחד). הנושאים העיקריים הנדונים במליאה: הצעה לסדר יום, שאילתה, הצעת חוק או הצעת אי אמון.

ביסוס: "120 חברי הכנסת נדרשים להתכנס יחדיו כדי לדון בנושאים שונים ולהכריע בהם...דוגמה לחוסר היעילות של הפיקוח של הכנסת על הממשלה היא פרק הזמן הארוך שניתן לשרים לענות על שאילתה..."

הסבר: בקטע מובאות מספר דוגמאות באשר לעבודת הכנסת במליאה. דוגמה אחת היא הדיונים אותם עושים חברי הכנסת וההכרעות אותן הם צריכים לקבל. דוגמה אחרת היא פיקוח וביקורת על השלטון דרך הכלי של שאילתה.

שאלה מספר 2

הצג: **עקרון הפרדת הרשויות:** עקרון דמוקרטי לפיו, על מנת להגביל את השלטון ולמנוע פגיעה בזכויות אדם, נעשה פיצול הכוח השלטוני לשלוש רשויות: מחוקקת, מבצעת ושופטת. לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה אך לא מוחלטות (עירוב סמכויות), ומתקיימת בין הרשויות מערכת של איזונים ובלמים.

ביסוס: "המסקנה ברורה: אין לכנסת אפשרות לפקח ביעילות על הממשלה... מצב שבו מרבית חברי הממשלה הם גם חברי כנסת רק מחמיר את הבעיה משום שהוא פוגע קשות במערכת האיזונים והבלמים בין שתי הרשויות."

הסבר: לטענת כותבי המאמר עקרון הפרדת הרשויות בישראל נפגע קשות. לטענתם, לכנסת אין אפשרות אמיתית לפקח על הממשלה מסיבות רבות – בדיונים בוועדות לא נמצאים חברי כנסת רבים, לממשלה יש תמיד רוב בכנסת ומרבית חברי הממשלה הם חברי כנסת.

שאלה מספר 3

הצג: ביקורת שיפוטית – בית המשפט מבצע ביקורת שיפוטית שהיא ביקורת של מערכת המשפט (בדרך כלל על ידי בג"ץ) על הרשות המחוקקת. הביקורת מתבטאת בישראל מאז המהפכה החוקתית בפסילת חוקים הסותרים חוקי יסוד. סמכות בית המשפט לביקורת שיפוטית והיקפה הראוי שנויים במחלוקת ציבורית.

ביסוס: "כך בג"ץ – השחקן היחיד שיכול לבקר את הכנסת במקרה של חקיקת חוק הפוגע בערכים המעוגנים בחוקי היסוד – נותר לבד במערכה של פיקוח על השלטון והגבלתו".

הסבר: הביקורת השיפוטית באה לידי ביטוי בקטע בדבריהם של הכותבים על תפקידו של בג"ץ. הכותבים טוענים שלאור המציאות שתוארה על חולשת הכנסת, בג"ץ הוא המוסד השלטוני היחיד שיכול באמת להגביל את השלטון. הבעיה לטענתם היא שיש ביקורת רבה מדי על בג"ץ ולכן יש לחזק את יכולתה של הכנסת לפקח על השלטון.

